

Utbildningssektionen

Utbildningsdepartementet
10333 STOCKHOLM

Gymnasie- och gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) är väl medvetet om att det finns problem med dagens system med dels riksidsrottsgymnasier och dels nationellt godkända idrottsutbildningar. Förbundet anser dock inte att de är så omfattande att det motiverar att det görs så omfattande förändringar som föreslås promemorian.

Förbundet invänder mot att antalet platser föreslås bli färre än det idag finns på riksidsrottsgymnasierna och de nationellt godkända idrottsutbildningarna sammantaget. Vi tycker det finns ett värde i att elever får utveckla sina talanger och att det ska gå att kombinera idrottande på hög nivå med gymnasieutbildning.

Mot den bakgrunden avstyrker SKR fler av förslagen i promemorian. De problem som finns med dagens ordning får det hittas andra lösningar på. Utredningen har också missat, för berörda kommuner, viktiga aspekter.

4.1 Gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott ersätter riksidsrottsgymnasium och nationellt godkänd utbildning

SKR avstyrker förslaget som en konsekvens av det ovan anförda om att problemen med dagens ordning inte är så omfattande att det motiverar stora förändringar jämfört med idag.

4.2 Det ska finnas nationella krav för att få vara en gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott

SKR avstyrker förslaget att göra ändringar i dagens formuleringar vad gäller kraven. Förbundet anser att det inte finns tillräckligt med skäl att göra förändringar jämfört med idag.

4.3 Bestämmelserna om var ansökan ska lämnas ska förbli oförändrade

SKR tillstyrker förslaget. Dagens ordning för var ansökan ska lämnas in fungerar enligt förbundet tillfredsställande.

4.4. Skolverket beslutar om utbildningen efter förslag från Riksidsrottsförbundet och yttrande från ett specialidrottsförbund

Det finns visst behov av att grunderna för godkännande blir mer likvärdiga mellan olika idrotter. Samtidigt ser SKR det som ett bekymmer att flytta mer ansvar än idag från lokala skolhuvudmän till Skolverket.

4.5 Staten och kommunerna ska dela på kostnaden för ämnet specialidrott

SKR avstyrker förslaget som en konsekvens av det som förbundet anfört inledningsvis om att förbundet anser att det inte finns skäl nog att göra de stora förändringar jämfört med idag som föreslås i promemorian. Utöver det anser vi inte förslaget tillräckligt tydligt när det gäller vilka merkostnader som den extra ersättningen från elevens hemkommun respektive statsbidraget från Riksidrottsförbundet ska avse. Dock behöver det göras en översyn över vilka de faktiska kostnaderna är för kommunerna som genomför utbildningarna, flera kommuner lyfter dyra investeringsbehov som utbildningarna kräver.

4.6 Utbildningen ska vara avgiftsfri med undantag för den utrustning som behövs för elitidrotten

SKR tillstyrker att eleven eller dess vårdnadshavare ska stå för kostnader som avser den individuella utrustning som eleven behöver för en utbildning där elitidrott ingår. Förbundet avstyrker att detta inte ska gälla när eleven eller dess vårdnadshavare saknar ekonomiska förutsättningar att stå för utrustningen.

Som sägs i promemorian är det orimligt att huvudmännen genomgående står för den individuella utrustning som krävs för elevernas elitidrottssatsning. Det är därför bra att det i skollagen införs en lydelse som i praktiken innebär att elever/vårdnadshavare får räkna med att själva bekosta sådan utrustning.

SKR har förståelse för förslaget att detta inte ska gälla när eleven eller dess vårdnadshavare saknar ekonomiska förutsättningar att stå för kostnaden. Förbundet avstyrker ändå förslaget eftersom det skulle innebära att det i vissa fall blir huvudmannen som ska stå för kostnaden, som för en del idrotter kan vara mycket hög. Det skulle också innebära att den anordnande huvudmannen behöver pröva om en elev/dess vårdnadshavare har ekonomiska förutsättningar att bekosta utrustningen eller inte (detta eftersom det föreslås vara huvudmannen som ska fatta beslut om huruvida eleven/dess vårdnadshavare själva ska stå för kostnaden eller inte).

Det senare väcker en rad frågor om vad som ska anses vara tillräckliga inkomster och tillgångar för att förväntas eleven eller dess vårdnadshavare själva kunna stå för utrustningen. Frågan måste också ställas om det är rimligt att i skollagen ålägga skolhuvudmannen att pröva elevs/dess vårdnadshavares inkomster och tillgångar på ett sätt som i praktiken blir en prövning liknande den som kommunen gör enligt socialtjänstlagen avseende ansökan om ekonomisk bistånd. Förslaget väcker också frågor om hur ägarförhållandena kring elevens individuella utrustning blir om kommunen bekostar den.

Det kan bli många elever och vårdnadshavare som åberopar att de inte har ekonomiska förutsättningar att själva bekosta den individuella utrustningen. Med tanke på att huvudmannens beslut i frågan ska kunna överklagas skulle det ytterst bli

domstolar som avgör vilka inkomster och tillgångar elever/dess vårdnadshavare ska ha för att anses ha ekonomiska förutsättningar att själv stå för utrustningen eller inte. Det innebär att huvudmannen skulle kunna åläggas ett orimligt stort kostnadsansvar för elevers individuella elitidrottsutrustning. För vissa idrotter kan det handla om mycket stora kostnader, exempelvis att bekosta en motorcrosscykel eller en häst.

Vi vill dock att det undersöks vidare med berörda som Riksidrottsförbundet och specialidrottsförbunden hur undantag kan ske vid särskilda enskilda fall, men där huvudmannen inte endast är den som står för finansieringen.

4.7 Lika möjligheter till utbildning oavsett kön samt andra frågor om urval

SKR anser att lydelsen ”om idrotten bedrivs könsuppdelat ska en sökande vid urvalet --- enbart jämföras med sökanden av samma kön” bör undvikas. En sådan lydelse kan tolkas som att undervisningen i ämnet specialidrott förväntas bedrivas könsuppdelat.

4.8 Vissa kurser i idrott och hälsa behöver ses över i särskild ordning

SKR tillstyrker förslaget. Det kan ge ökade möjligheter för skolhuvudmän att anordna sådana gymnasieutbildningar med idrottsprofil som finns redan idag och ofta benämns lokala idrottsutbildningar (LIU).

4.9 Insatser behövs för att få fler legitimerade och behöriga lärare i specialidrott

SKR ser det som angeläget att genom bl.a. validering av tidigare kunskaper och erfarenheter korta vägarna till att bli legitimerad och behörig lärare i ämnet specialidrott. Förbundet vill betona vikten av att skolhuvudmännen medverkar tillsammans med lärosätena i det arbetet.

4.10 Utbildning på entreprenad i ämnet specialidrott bör även i fortsättningen bara tillåtas i undantagsfall när det medges av regeringen

SKR har inga invändningar mot förslaget. I de kontakter SKR har haft med kommuner i samband med remissförfarandet har framkommit att det är viktigare att inrätta snabbspår eller liknande för att få fler legitimerade och behöriga lärare i ämnet specialidrott än att utvidga möjligheterna att lägga ut ämnet på entreprenad.

5. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Då SKR avstyrker merparten av förslagen i promemorian avstår vi från att lämna synpunkter på detta.

6. Konsekvenser

Förslaget innebär att hemkommunen får en lagstadgad skyldighet att betala inackorderingsbidrag till elever som blir antagna till utbildningarna i det nya tänkta systemet. Samtidigt har en annan utredning, den om planering och dimensionering av

komvux och gymnasieskola, föreslagit att ansvaret för att pröva rätten till och betala inackorderingsbidrag till elever som går vid kommunala skolor flyttas från kommunerna till Centrala studiestödsnämnden (CSN). Det förslaget tillstyrker SKR i sitt yttrande över SOU 2020:33 *Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning*.

Övriga synpunkter

En viktig aspekt som utredningen inte alls belyser är de idrottsutbildningar som är fyra år. Kommunerna som anordnar utbildningar på fyra år får inte någon ersättning för det sista året vilket blir ohållbart. Det bör göras en översyn av förutsättningarna för antingen full kostnadsersättning för även de fyraåriga utbildningarna alternativt att alla utbildningar genomförs på tre år.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Knappe
Ordförande

Reservation lämnades av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, se bilaga.